

مجموعه آثار آیت الله العظمی

۱۸ نجی سنه

۱۵ شعبان ۱۳۱۵

جزء، عدد : ۷۶

مؤاخذہ

— ۱ —

مؤاخذہ دینلن فن دقیقک موضوع و اہمیتی حقندہ اقوام فاضلہ اجنبیہ دوران
ایدن افکار اق درجہ تنوع ایلش و بؤ تنوعله برابر اق مرتبہ آنارجدیہ ترقی -
پرورانہ ناک حصولی میسر اقلشدرکہ بؤ کونکی کون علوم و فنون و حرف و صنایعہ
دائر نہ درلو بر اثر میدانہ گلورسہ اق اثر ، اربابی طرفندن سنخیدہ میزان تدقیق
ایدیلہرک نوعنہ مخصوص اولق اوزرہ برطرز بیان منظوریدہ اعتبار اقلقدہ در .
مؤاخذہ هیچ بر زمان ذم و تقبیح معناسنی متضمن دگلدر . مؤاخذہ بر نوع
تحلیل ادیبانہ درکہ بر اثرک ماہیتی ایودن ایویہ شرح و ایضاح ایدلمکله برابر ، نواقص
و مزئیاتی دخی آیریجه تبیین ایدیلہرک وقوف و معلومات یاردمیلہ فازینک تنویر اذہاتی
موجب نتایج ثابۃ و سالمہ کوستریلور . فقط ہر شیدہ بر نقطہ نظر آرانلیدیگی کی ،
مؤاخذہ دخی اق نقطہ نظرہ بدل بی طرفلق ، تعمق ، استکناہ اثرہ قابلیت ، نفوذ نظرہ
عادات و اخلاق عمومیہ بہ وقوف ، معلومات و سیمہ علیہ ، ذوق سلیم ، کی خصائص -
معرفت بردازانہ آرانیلور . آنک ایچونددرکہ بر ملتشدہ یک جوق ادیب ، عالم ،

فيلسوف، هنرور، صنعتگار يتيشديكى حالده آنچق بر قاچ مؤاخذ كامله تصادف ايديله بيلكدهدر. بوده مؤاخذه نك تقليد و تصنيع كې شوانبدن قطعياً برى اولميسيدر. بر اديب آجدينى مسلك ادبيده پك چوق شاگرد يتيشديرهرك بر دور. حديد ادبى وجوده كتيره بيلور. لكن بر مؤاخذ، طرز بيان و افاده دن قطع نظر، بر شاگرد يتيشديره بيلك ايچون مطلقا خصائل تميز و تدقيقى بر ديگرينه عادتاً اراقيه موفق اولمغه محتاجدر. شاين تشكردر كه فطرت بو خصلت نادره نى خزان احساندن آره صيره جيقاره رق بر نعمت جزيله حالنده ابنای بشردن بر قاچنه بخش ايلكدهدر.

ادبای حاضره مزدن مزيت قلمسى ايله مشتهر اولان ر ذات «صنعت مشكل ايسده مؤاخذده آسان دكلدر» (۱) طرزنده بر دستور حكمى وجوده كتيرهرك سرنامه مزك حازر اولدينى اهميتى اولجه تقدير بيورميش ايسه لوده بوجله جميله نى عكس ايتك يعنى «مؤاخذه مشكل ايسده صنعت دخى آسان دكلدر» شكته افراغ ايتك بختز ايچون پك زياده مناسبدر. چونكه صنعت، مشق و تقليدى و تعلم و تبعى ايجاب ايتكله برابر، ينه مؤاخذك نظر تدقيقى او كنده سرفرو ايتكه مجبوردر. بؤ افاده مزايكى فكر ك يكدگره اتحادندن متشكل بر نتيجه نى معرفدركه بؤ ايكى فكردن برى مؤاخذه نك زاده صنعت اولمىوب بالاده تعداد ايديلن مزيات طبيعى و مكتسبه نك وجودندن متولد بر فن مخصوص اولدينى و ديگرينك دخى ترقيات روزمره سى نمره سى اوله رق فنون لسانيه و سازنده شعبات جديده نك كشادين سبب مستقل بولدينى حقيقتلرندن عبارتدر.

ايسته بۇندن طولاييدير كه صنعت، مؤاخذك يعنى تميز كاملك انظار تدقيق و تبعى او كنده سرفرو ايلر. مع مافيه محصولات صنعت آره سنده سرفرو ايتمئلرده بولنور ايمش. بز بو سر كشلگى تميزك حلم و تواضع فطري سنه حمل ايدرز.

(۱) بوقول بيوك فرهدريك اقوال حكميه سندن اولان [اعتراض آساندر اما ابداع قولاي دكلدر] فكرينك تراشيدم معكوسى اولسه گر كدر. للطايع

بزده مؤاخذہ هنوز وجود پذیر اقلما مشدر . یعنی طوغہ ما مشدر . اسباب - اصلہ سی آرشدیریلہ جق اقلورسہ اول امرده وارد خاطر اقلہ جق جہت ، ادبیات - عثمانیہ نك هنوز ترقی یاب کمال اقلہ مدیقدر . براز دھا ایلری بہ کیدہ جك اقلورسہ جق ادبیات نامنہ المزدہ موجود اقلان آنارک بر قیمت قطعہ ثابتہ مظهر اقلمدیقنی آکلارز . زیرا ادبیات نامی آلتسدہ اجتماع ایدن مآثر معرفتن نہ من واریسہ جملہ سی عادتاً مقتبس اقلہرق . ارباب قلمنرک محصول افکاری دنیلگہ لایق اقلانلری نوادر دن معدوددر . بونلردہ بر قاج دہای عظیمک نشوونمایہ استعداد کوستردکلری زمانہ فیض خدا داد ایلہ یتیشدیردکلری اوراق ضعیفہ دن عبارتدر .

« مؤاخذہ نامہ » عنوانی ایلہ منظور من اقلان « تخریب خرابات » « تعقیب » « مہریزون ترجمہ سی » « عرفان پاشا مکتوبی » « تقدیر الحان » « دمدمہ » و سائرہ مدعای واقمیزی تأیید ایدن آناردن عد ایدیلہ من . ایچلرنده « مہریزون ترجمہ سی » ایلہ « تقدیر الحان » بر درجہ قدر بی طرفاق ووقوف ایلہ یازلمشدر . حال بوکہ بوا یکی اوچ اثرک وجودی ایلہ هیچ بر زمان افتقاردن خالی قالہ میز . بناء علیہ مجموعہ من بوا بایدہ طرز مؤاخذہ نك انواعی برر برر ارانہ ایلہ خدمت نشریہ سی ممکن اقلہ بیلہ جکی قدر توسیعہ مجبور اقلمشدر . بونك ایچون تدقیق اثر و مؤثرہ عائد نہ قدر طرق مستعملہ وارسہ جملہ سی برر ، ایکشر مثال ایراد و ترجمہ سیلہ بیان ایدہ جکر .

شعر

بیوغرافی - ترجمہ حال

مادام آق کرمان

آق کرمان (لوئیز - ویقتورین شوکہ . دام | شاعرہ . ۱۸۱۳ - سنہ میلادیہ سی اوتوز تشرین اولندہ پارسدہ تولد و ۱۸۹۰ - سنہ سی اوچ آغستوسندہ « نیس » بلدہ سندہ وفات ایتمشدر .

پدری تجارت محکمه‌سی آوقاقلرندن ایکن بر مدت قصیره دن صکره ترک مصالح
ایده رک زوجہ‌سی و اوچ کریمہ‌سی ایله برابر کوی عالمه چکیلمشدر . مادام آق کرمان
نامیله بنام اولان بواج کریمه‌نک الڭ بیوکی دخی مائل عزلت اوله رق تبعات و مطالعات
ایله امراروقت ایلشدر .

خرستیانلرجه « قومونیون » دنیلوب (نان و خمر) اکلی آییندن عبارت
اولان آیینک اجر اسندن صکره بر شدت خارقه ایله تصفیة اعتقاداته چالشمش ايسده
« نه اولوژی » یعنی مجت عقایدی تبع ایدنجه ضیاع ایمانه اوغرایه رق اولنجیه قدر
جبر مافات ایده مامشدر . پدرینک وفاقی متعاقب ۱۸۳۸ سنه سنده آلمانیا به عزیمت
و برسنه قدر سودکلری بر عالمه نزدنده اقامت ایده رک عودت ایش و والدہ‌سی
غائب ایتدکن بر ایکی سنه دها مرور ایلدکن صکره دخی ینسه شهر مذکوره
کیتمشدر . ایشته شهر مذکوره بولندیفی ائشاده طبق کندی کبی مجت دین عیسوی بی
بعد التبع مسلک ریپویونه التحاق ایدن (پول آق کرمان) نامنده گنج بر عالم ایله
پیدای مناسبات ایلش و ۱۸۴۴ تاریخنده مومی الیهک حباله ازدواجنه داخل
اولمشدر . بوجهتله (آ . دوهمبولد) (ژان مولر) (بوموئق) کبی ذوات عالیہ‌نک
محالس عرفانه گروب جیمش و ۱۸۴۶ سنه سنده طول قالدیفندن نیس بلده سنده
اشترا ایتدیگی « دومینکن » رهبانلرینک اسکی بر زاویه سنه چکیلمشدر . اوراده
تمام یگر می دوت سنه بر عزلت قطعیه ایچنده یشابوب بو مدتک مرورندن صکره
آزده صره یارسه گلرک شهر مذکوره دخی « قویانتین » سواقغنده کی عادی بردارده
اقامت ایلشدر . یارسه بولندیفی زمانلر احبا و او داسی میاننده ارنست هاوه فوستل
دوقولاتر و قاروینی قبول ایلردی که ، بولردن موسیو قارو « رهوو دو دوموند »
رساله سنده یازدنی بر مقاله ایله مومی الهایی ارباب عرفانه طایتیدر مشدر .

مادام آق کرمان : حکایات منظومه (۱۸۵۵) ، حکایات و اشعار (۱۸۶۶)
اشعار حکیمانه (۱۸۷۲) الڭ گزیده اثریدر (برمنزویینک افکاری (۱۸۸۲) کندی قلیله
بر ترجمه حائی حاویدر (ناملزنده کی اثرلری نشر ایلشدر . ترجمه حائی حاوی مقاله سنده
افکار مخصوصه سنک نه صورتله وجوده گلدیگی بوجه آتی شرح و ایضاح ایلشدر :

« صورت گذران حیاتم بر قاج کلمہ ایلہ اجمال ایدیلہ بیلیر : اویوشوق . حزین بر صباوت . بر ایکی سنهك بر ازدواج بختیارانہدن عبارت بر کنجلك . یگر می درت سنهك بر عزت اختیاریہ . فی الواقع بقیلہ بر حیات . نشاط انگیز دکلدر . فقط شکایات وتلعیناتی محق کوستره جك هیچ برشی ده یوق . مجادلات مدیدہ نتیجہ سی اولہرق آجی آلدانشلردن بری قالدہم . والحاصل یشایشم طائلی ، قولای . آزاده سرانہ ایدی . طالع نخبہ آمالم اولان شیرلی بگا ویردی : تنہا پرستی بندن آیرلادی علوم وفنونك نتایج جدیدہ سنہ گنجہ آنلر بی شخصی اصلاً تبدلاتہ اوغراتہمدی . بوندن ماعدا وار اولمق دیسلان فعلك تحریکات غیر منقطعہ سی آرمہ سندنہ موجودیت فانیہمہ متعلق وظیفہ می برنوع مسرت مہمہ ایلہ قبول ایدیوردم . فقط طالعك مقرررات ومقدراتنہ نہدرجہ کمال حلم ایلہ سرفرو ایتدم ایسہ نوعہ تعلق ایدن بر بحث آچیلور آچیلار درحال حسیات متخالفہ ایچندہ قالیردم . تفکرات عزت پرستانہم آرمہ سندنہ نوع بی بشری اوزاقدن تماشا ایدرکن بو جمعیت ، تشکلی مقتضیاتندن اولہرق جہانك برکوشہ متروکندہ ولاقید بر طبیعت حضورندہ اویسانان بر فاجعہ نك اشخاصی کبی کورینوردی . »

بوملحدہ عزیزہ نك افکار حکیمانہ سی بدینلك یوزندن متولد ہر نوع تمرّات . مکدرانہ وطالعك سیئات تعامیسندن شکایتلہ وجود و حیاتك عدم لزومندن وفائدہ سز . لگندن متشکل ومربک اولہرق . الك زیادہ قورقدینی شی دخی ضعف حسیانہ اوغرارم فکر مجرّدی ایدی .

شاعریت نقطۂ نظرندن باقیلنجہ یازدینی منظومات بر شدت نادرہ ایلہ رنگین و تہیجات عالیہ وشکایات مایوسانہ ایلہ مشہوندہ . (بی چارکان) نام اثرندن منتخب اولان شو پارچہ درجۂ شاعریتی حقندہ بر فکر اجمالی ویرہ بیلور :

« کنجلك ، نہ شادی رس افکار اولہحق بر ترانہ طربگرین ، نہدہ ایثار مسرت ایدہ جك بر تبسم التفات قرین کوستر مکمزین یانمزدن تہی دست کجادی کیتدی . عشق ومحبتك منابع صاف وحیات بخشاشی بر آب خفی الجریان کبی دم ربیبیدہ تشنہ دوداقلرمزك آلتندہ قوریدی یتدی . »

« خرابه‌ها گذرگاه‌ها رمزده بر چپک آچیلدی . تعقیب ایتدیگمز طریق ته‌اییده
 پای تشبیهزه معاونت ایچون برسویلی استنادگاهه تصادف ایتسهك بيله تماس ایدر ایتمز
 اق استنادگاهلرده قیریلور . مرغ دل آواره‌نك قوندینی هر دال بر قامش اولور .
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —

«

بۇغایش مایوسانه مادام آق کرمانك اشعار حکیمانه‌سنه حاکم اولان طرز بیانلندر .
 « هرونك مصباحی » نامیله زیرده مندرج اقولوب (برنجی شعرلر) نامنده کی مجموعه
 سندن منتخب منظومه‌نك قرائتدن دخی منفهم اوله جنی اوزره . مادام آق کرمان دائما
 بۇ یوله خطا باندە بولنمالمشدر .

فرانسه مؤاخذین مشهوره سندن بری مادام آق کرمان حقننده حکم آتی بی
 اعطا ایله مشدر :

« مادامك لسان شاعری حین صباوتنده کی افکار پیرانه سندن مرکب ایدی .
 مع مافیه اصول مستمله داخلنده اوله زرق صولوق رنگلی اولان بوابات ارباب عرفان
 ووقوفك اذهاننده نقشگیر اولدی . بو شعر مائل متفکر اولان روحلرده برر عکس-
 ظنین براقدی . زیستسز ، همان محروم حسن اولان بؤسانحات اصحاب تفکر و تبصرت
 جانگهانده برر جای آرام بولدی . فقط نه ایچون ؟ اوت ! بونده بر سبب وار ایدی .
 مادام آق کرمانك شعرنده غایت نادر بر خصیصه بولوردی که یالکڑ آکا خاص ایدی :
 بۇ خصیصه ، جدیت و اطمین صنعتلرندن عبارتدر .

« بۇ قادین حین عزائنده بر صمیمیت تامه ایله جهان و حیات حقننده کی فکرینی
 بیان ایتدی . بو بابده آنجق موسیو (سوللی پرودوم) آکا مقیس اوله بیلور .
 آق کرمانده طبق سوللی پرودوم کبی فکر آاودرجه حازو سعت اوله مدینی و فقط
 کمال صحت و قوتی محرز بولندینی حالدده حقیقی بر شاعر حکیم اولدی . تخری افکار
 املیله اشتغال ایتدی . ایشته بو اشتغالیه قدر و منزلتی بیوکدر مادام آق کرمان

تفکرات شدیدہ دن متولد خطاباتى مسامع ارباب دقتہ ایریشدیریردی. بر نطقك فنا
ترکیب ایدلمش کریزگاھلریزك کافہسى نظراھمیتدن ساقط اقلور. اوزمان عریان
بروجود قوی وفكرك فعالیت عالیہ سندن ماعدہ برشی کوزوکمز « آناطول فرانس.
ح. قاستہ

مادام آق کرمانك آنارندن منتخبات :

ھرونك مصباحی

سودازدہ ھرون، فورطنہ نك شدائیدنہ باقیہرق مظهر اولدینى کاسرائی۔
مترددانہدن صباح اولہدن نشئیاب حضور اولق ایچون قوشیور، گچہلین عشق۔
ومحبتك کندیسہ انتظار ایتدیگی ساحل مقصوده یوزہ یوزہ ایریشمگہ جالیشدینى
زمان شدید الضیا، رھمنون بر مصباح بؤ حال خطرناکی آرسندن آکا طوغری
شعاع مہترینى ایصال ایدیور، کویا سموادہ نجوم ابدیت نشور جہہ لرزہ دارینى آچیور
ظن ایدیلیوردی.

اؤلومك تقریبى گوردجہ دریا ایٹلیور، ساحلرہ اوریور، روزگار صحن۔
ھوادہ تزییدشدت ایدیور، دوچار ھول وھراس اقلان طیور فریادوحشیانہ ایلہ
چیرپینیوردی.

اوبرج تنہائینك زروہ رفیعہ سندنہ کی نشان غرام، اوقورطہ دھشتناك اوزرنہ
بارلادجہ جسور شناور نہ قولك، نەدہ قلبك دوچار ضعف اولدیغنى حس ایتیمہ جکدر.
امواج خوف انگیزینى بریکدیرمش اقلان دریا، اومشوم ساعتہ (آبیدوس) لی
چوجنی یوتمق اوزرہ تہدید ایتدیگی کبی، بزم اطرافزددہ ظلام ایچندہ ابدی
بر فورطنہ طالعہلری کورلتوب جوش و خروشہ گتوریور.

ھرطالعہ ولولہ شامت اوریلہ تا اوزاقلردہ ھوالری طولدیرہرق یانغزدن کچیور،
عین تہلکدر، عینی قراکقلر ایچندہ بزسخی عین مشعلہ یہ مالکز.

صواق، نشئہ آور شعاع ھنوز سیس ایچندہ تترہ یور، روزگار یہودہ هجوم

ایدیور ، بر طاقم امواج کشفه بوش یره او شعاعی کپو کدن بر پرده سفید آلتنه
صاقلایور . فقط او شوق سرمدی دایما کورینور .

بز . کوزلرمز او پرتو بعیده متوجه اولدینی حالد کمال امید ایله او حدت آزما
طالغملری یاربورز . کویا او ضیای متردد او آجیق ورطه نك کنارنده بزى بالادن
کوزتلیور کی گلیور .

ای شمع هادی محبت ! ای لیال یلداى حسرتده بزى بو خاکدان فنا نك مهالك .
قطعیه سی آره سنده ارشاد ایدن ، سما ایله طالغه آره سنده اشعه پاش اولدینك
منظورمز اولان هرونك مصباحی سؤنه .
(برنجی شعرلردن)

مادام آفکرمانك بر منزوینك افکاری نام اثرندن :

اخلاقده نه قطعی ، نه ده مقرر بر شی واردر . اخلاق بر زمان معینده آنجق
وجدان بشرک حالی و آنك درجه تربیتی بیلدر . او دخی قانون عمومی تر قیدن
ابدیا قورتیله ماز .

*

هوسات و احتیاجات . ایشته بزم حقیقی ستمکارلرمز . بناء علیه سر آزاد اولق
ایچون دایما ساده . دایما فضیلتلی اولغله مجبورز .

*

نترآ یازی یازمق ایچون مطلقا سویلیه جك بر شی اولمالیدر . نظماً یازمق
ایچون بونك او قدر لزومی یوقدر .

*

موسیقی اعماق خفیة درونمی تمیج ایدر . اقرالرده زمان و عقلك مساعی عادیه سیله
طبقات ساکنه حالده تراکم ایدوب طورمش اولان تأسفلر ، المله ، کدرلر قیلمدانوب

تاسطحه قدر چيقار . بۇ ظرف قيمتدار بر كرم چالغاندىمى قلىمىڭ كافە بئايى كدورات
احتواسنىڭ ميدانه چيقديغنى كورىرم .

*

بر آلمان كىتابى آجىسىم ضياى فكريمى سوندير يورم ظن ايدرم . آنى ترك
ايتدكن صكره عين ماددهن باحث المه بر فرانسز كىتابى آيرسىم كويا آنى تكرر آ
اشعال ايتمش قدر روشن ضمير اولورم .

تيا ترو

تحليل ادبى

(مؤزوت Musotte موسيو كى دوموپاسان وراق نورمان طرفندن ترتيب ايدلمش
اوج پردهدن عبارت قومديا . برنجى دفعه اولمق اوزره ۱۸۹۱ س-نه سى مارتنىڭ
دردنده ژيئناس تيا تروسنده موقع تماشايه وضع ايدلمشدر .)

« (ژان مارتيل) دوستى (لئون دو په پوتيت پرده) نىڭ همشيره سى ، كوسيجى ،
خيرچين مادام (دورون شار) كى خاله زاده سى (ژيلبرت دو پوتيت پرده) ايله عقد-
ازدواج ايدنيور . وقعه وليمه آقشامى زوج و زوجنه نىڭ چكىله جكلرى زمانده گنج
قيزك پدرينىڭ خانه سنده جريان ايليور . مارتيل نامنه محرر بر مکتوب گليور .
ژانك دايىسى كندىنسه گلديگنه ذاهب اوله رق آچيور : مکتوبده ايكي عالمه نىڭ
سعادتى محو ايدمه جك بر فلاكت مندرج . ايشته بۇ مکتوبله بز درامك صورت-
جرياتى تماشايه باشلايورز . ژانك اسكى مترسى موزوت - غايت حلیم الطبع بر
قيز جغز - ايام گذشته محبتك خاطرء كدرناكى اولمق اوزره بر چوجق دنياسيه
كتيريور . دم احتضارده . آنجق بر قاچ ساعتك عمرى قالمش . خاك ابديته
كيرمه دن اول اوغلنىڭ پدرينى كورمك ايستيورمش . دو قشوريله اخبار كيفيت

ایدیور . شمعی بو سره غیر اختیاری واقف اولان دایمی نه یاپسون ؟ ژان دها
 یگی تاهل ایتش حیاتی رخنه دارمی ایتسون ؟ سکوت ایتک و زوج و زوجینی
 کاملاً کندی بختیارلغنه می براقق اولی ؟ گلینک برادری . لئون بر طرفه چکیور
 هر ایکسی ده ژانی کیفیتدن خبردار ایتکی تنسیب ایدیورلر : ژان وجدانه کوره
 حرکت ایده جک . ژان بو خبری طوینجه صوگ درجه گرفتار کدر اولیور . فقط اصلا
 احتراز ایتمیور . کیمسه به کور و نمدهن لئونه و وقوع غیوبتدن طولانی سیاحت البسه سنی
 کیمکله مشغول اولان اولان زوج سینه بر بهانه اختراع ایدوب سویله مک خدمتی ترک
 ایده رک - موزوتک خانه سینه قوشیور .

(مابعدی نسخه تالیفه ده)

احمد راسم

